

ad membra, quae per assumptionem humanae naturae est, quia corpus assumpsit anima mediante: tum etiam ratione spiritualis influentiae, quae pervenit ad corpus mediante anima, in quantum corpus est instrumentum animae secundum gratiam operantis: & ex hoc relinquitur ordo in corpore ad gloriosam resurrectionem.

Ad primum ergo dicendum, quod corpora nostra aliquo modo habent continuationem cum corpore Christi, non quidem secundum quantitatem, aut secundum perfectionem naturalem, sed in quantum Spiritus Sanctus habitat in nobis, qui plenissime fuit in Christo. I. Corinth. vi. 15. *Nescitis quoniam membra vestra templum sunt (4) Spiritus Sancti?*

Ad secundum dicendum, quod quamvis corpus non recipiat influentiam spiritualem immediate, recipit tamen mediante anima, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod etiam secundum corpora à brutis differimus, in quantum corpora nostra sunt perfecta anima rationali, non autem corpora brutorum.

QUÆSTIO III.

Deinde queritur de gratia (5) unionis: & circa hoc queruntur duo.

Primo. Utrum gratia unionis sit aliqua gratia creata.

Secundo. De comparatione istius gratiae ad alias Christi gratias.

ARTICULUS I.

Utrum gratia unionis sit creata.

III. P. quæst. 11. art. 7.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod gratia unionis non sit creata. Gratia enim creata est gratia habitualis. Sed habitus ordinatur ad operationem. Cum ergo unio in persona non sit secundum operationem, sed secundum esse, videtur quod gratia unionis non sit gratia creata.

Præterea. Quilibet nostrum Deo unitur per gratiam creatam. Si igitur gratia unionis in Christo fuisset creata gratia, tunc non alio modo esset Deo unicus quam nos; & sic sequeretur error Nestorii.

Præterea. Unio est humanitatis ad Divinitatem secundum corpus, & animam. Sed corpus non est susceptivum create gratiae. Ergo gratia unionis non est aliqua gratia creata.

Præterea. In his quæ fiunt per miraculum, non requiritur aliqua dispositio ex parte facti, sed totum est ex parte infinitæ virtutis agentis: ita enim Deus potuit de lapide sicut de aqua vinum facere. Sed unio humanitatis ad Divinitatem est maxime miraculosa. Ergo non requiritur aliqua gratia creata quæ disponat ad hanc unionem.

Præterea. Inter personam & naturam non cadit aliquod accidens medium, sicut nec inter materiam & formam: quia secundum formam substantialem, & materiam est esse substantiale, quo non est prius aliquod esse accidentale. Sed unio humanæ naturæ est ad Deum, sicut naturæ ad personam. Ergo non cadit aliquod medium. Sed gratia creata est accidens. Ergo gratia unionis non est gratia creata.

(4) Vulgata Christi. (5) Al. capitis.

6. Sed contra. Augustinus dicit (in Enchiridio ad Laurentium cap. xxxv. & xxxvi.) quod quidquid convenit Filio Dei per naturam, convenit Filio hominis per gratiam. Sed esse Deum convenit Filio Dei per naturam. Ergo convenit Filio hominis per gratiam: & hæc est gratia unionis, quæ non semper fuit: ergo est gratia creata.

7. Præterea. Major est unio in persona quam per fruitionem. Sed humana natura non potest exaltari ad unionem fruitionis nisi per gratiam habitualem. Ergo multo minus ad unionem in persona.

8. Præterea. Cum sit in qualibet creatura per essentiam, præsentiam, & potentiam, & in animabus sanctis per gratiam; aut in anima Christi est alio modo, aut non. Si non, ergo non est magis assumpta à divina persona quam anima Petri. Si autem alio modo; Deus quantum in se est, habet se eodem modo ad omnia; sed res diversimode se habent ad ipsum, ut dicitur in Lib. de causis, prop. xx. & secundum hoc quod diversa diversimode se habent ad ipsum; secundum hoc diversis diversimode ipse comparatur: ergo oportet quod in anima Christi sit aliqua alia dispositio, per quam Deus est in eo per unionem: ergo oportet ponere aliquam aliam gratiam creatam.

9. Præterea. Cum Spiritus Sanctus datur hominibus, aliquis novus effectus in creatura intelligitur. Ergo & similiter secundum quod persona Filii carni unitur, oportet aliquem effectum de novo intelligi; & ita videtur quod gratia unionis sit quid creatum.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod, sicut Magister dixit supra II. Lib. dist. xxxvi. gratia dicitur dupliciter. Uno modo gratia gratis dans, quod est ipsa gratuita Dei voluntas, aliquid sine meritis dans. Alio modo dicitur gratia donum aliquod gratis datum.

Secundum ergo primum modum, gratia unionis dicitur ipsa divina voluntas, sine aliquibus meritis naturam humanam Filio Dei uniens in persona; & sic gratia unionis est gratia increata. Si autem dicatur gratia donum aliquod gratis datum, sic gratia unionis potest intelligi dupliciter. Uno modo potest dici ipsa unio, quæ est quid creatum, ut supra dist. v. art. 1. dictum est. Alio modo potest intelligi gratia unionis, aliqua qualitas ad unionem disponens. Sed aliquid potest disponere ad aliquam perfectionem tripliciter. Uno modo ita quod cadat medium inter subjectum & perfectionem illam, quasi instrumentum perfectionis illius, sicut diaphaneitas disponit ad lucem; & hoc modo non potest aliquid naturam disponere ad unionem, quia natura unitur personæ immediate quantum ad esse. Alio modo disponit aliquid ad formam, sicut præparando materiam ad receptionem formæ, ita quod præexistat in materia ante formam ordine fiendi, non ordine essendi; sicut calor disponit ad formam ignis, non quia medium cadit inter formam & materiam, sed materia appropriatur ad formam ignis per adventum caloris: & sic etiam non potest aliquid disponere naturam ad unionem in persona: quia natura humana, secundum id quod est talis natura, assumptibilis est à divina persona.

Tertio modo aliquid disponit aliud ad perfectionem aliquam, sicut quod facit ad bonitatem, & decetiam perfectionis illius, sicut decor personæ facit ad dignitatem regiam, secundum quod dictum est (a) à Porphyrio in cap. de specie: *Species Priami digna est imperio*: & hoc modo gratia unionis potest dici omne illud quod decet naturam humanam Deo unitam sic ex parte corporis, sicut ex parte animæ; & sic etiam gratia unionis est quid creatum. Tamen sancti loquentes de gratia unionis, videntur intelligere secundum primum modum, prout gratia dicitur divina voluntas gratis, & sine meritis dans: & sic secundum diversas vias, ad argumenta utriusque partis oportet respondere.

Ad primum ergo dicendum, quod gratia creata disponit ad operationem sicut operationis principium; sed ad unionem non quasi principium unionis, sed sicut faciens ad congruentiam unionis.

Ad secundum dicendum, quod unio nostri ad Deum est per gratiam habitualement creatam sicut per causam, & sicut per id in quo est unio: quia in ipsa similitudine gratiæ anima Deo conformatur, & unitur. Sed si gratia unionis dicatur aliquid creatum, ipsa non est id in quo est unio, cum unio sit in persona, & non solum in aliqua similitudine; neque etiam facit unitatem, sed consequitur unitatem in persona, secundum quod ipsa unio, gratia unionis dicitur; vel est id quod naturam unitam decet, si gratia habitualis, gratia unionis dicatur: & ideo non est simile de Christo, & de nobis.

Ad tertium dicendum, quod gratia illa habitualis etiam quodammodo redundat in corpus, secundum quod est instrumentum animæ, ut supra dictum est quæst. 2. art. 2. quæstionc. 3. unde sicut in corpore perfecto anima rationali manet post mortem ordo ad resurrectionem, & ulterius ad gloriam, si anima quæ fuit ejus perfectio, gratiam habuit; ita etiam corpus Christi, in quantum est tali anima perfectum, habet quemdam ordinem ad unionem.

Ad quartum dicendum, quod ratio illa procedit de dispositione secundum medium modum.

Ad quintum dicendum, quod illa ratio procedit secundum primum modum dispositionis, ut per se patet.

Ad sextum dicendum, quod cum dicitur, quod esse Deum convenit Filio hominis per gratiam unionis, vel gratia unionis intelligitur ipsa unio gratis facta, quæ non semper fuit, & creata est; vel intelligitur ipsa gratuita Dei voluntas, quæ quidem in se semper fuit, sed effectus ejus non semper fuit.

Ad septimum dicendum, quod unio quæ est per fruitionem, est unio per operationem: & quia ad operationem perfectam non potest natura humana nisi mediante aliquo habitu, ideo oportet (1) ibi esse aliquam habitualement gratiam, quæ sit principium illius unionis. Sed unio in persona, est unio ad esse: (2) inter humanam autem naturam & esse quod habet in persona, non potest cadere medium, quod sit principium illius esse: & ideo non potest ibi esse alia gratia quæ sit principium illius unionis, vel sicut disponens, nisi per modum dictum in corp. art.

Ad octavum dicendum, quod hoc quod Deus est in anima Christi, vel in natura assumpta alio modo quam in aliis creaturis, non est per aliquam dispositionem adventientem, sed per ipsum esse personæ divinæ, quod communicatur naturæ humanæ.

Ad nonum dicendum, quod Spiritus Sanctus dicitur in III. Sent. Tom. III.

(1) Al. deest ibi esse. (2) Al. quod inter humanam naturam.

Ex Edit. P. Nicol. (a) Sic refertur ex Porphyrio solet cap. de specie, ut & hic; sed Porphyrius habet, *Primum species digna imperio*, ut Boetius etiam legit: & sumptum est ex Jambico Græco *Proton men eidoxion tyrannidos*. Ex primum porro quispiam luscus *Priamum* fecit.

Præterea. Sicut caput comparatur ad alia membra, ita alia membra ad caput. Sed non distinguitur in membris Christi gratia per quam perficiuntur in se, à gratia secundum quam sunt membra. Ergo (3) nec in Christo debet distinguere gratia per quam est caput, à gratia singulari ipsius, secundum quam perficitur in se.

4. Sed contra. Sicut per Adam intravit peccatum in mundum, ita per Christum gratia, & justitia, Rom. v. Sed in Adam distinguitur aliud peccatum actuale, quod est singulare ipsius, & originale quod transfudit in posteros. Ergo in Christo debet alia, & alia gratia distinguere.

T Præ-

(3) Al. nec Christus.

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

tur dari de novo, non secundum mutationem suam, sed secundum mutationem creaturæ, quæ est in perceptione doni ipsius: & ita etiam Filius Dei dicitur uniri naturæ humanæ, non per mutationem Filii Dei, sed per mutationem humanæ naturæ: sive exaltationem ipsius, non ad aliquod donum creatum, sed ad ipsum esse increatum divinæ personæ.

ARTICULUS II.

Utrum gratia unionis sit idem quod gratia capitis.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod gratia unionis sit idem quod gratia capitis. Christus enim dicitur caput Ecclesiæ, secundum quod de ejus plenitudine omnes accepimus. Sed plenitudo ejus est secundum quod ipse est, unigenitus à Patre, ut dicitur Joan. 1. Cum igitur unigenitus sit à Patre per gratiam unionis, videtur quod gratia unionis sit idem quod gratia capitis.

Præterea. Medium communicat cum extremis. Sed Christus, secundum quod caput est Ecclesiæ, medium est inter Deum & homines: quia caput viri Christus, caput Christi Deus. Ergo est caput, secundum quod communicat cum utroque. Sed hoc habet per gratiam unionis, per quam est Deus, & homo. Ergo gratia unionis est gratia capitis.

Præterea. Christus est caput Ecclesiæ, secundum quod homines excedit. Sed excedit humanam naturam per gratiam unionis. Ergo est caput per gratiam unionis.

Sed contra. Gratia capitis convenit Christo in comparatione ad alios. Sed gratia unionis in seipso est tantum. Ergo una non est alia.

Præterea. Gratia capitis operata est à constitutione mundi, ex quo homines membra ejus esse cœperunt; non autem gratia unionis. Ergo una non est alia.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Uterius. Videtur quod sit eadem gratia capitis, & gratia singularis ipsius. Quia eadem scientia est qua quis est sciens, & alios docens, & secundum Philosophum V. Ethic. cap. iv. eadem per essentiam est virtus qua quis in se perfectus est, & justitia legalis qua perficitur in ordine ad bonum commune. Ergo similiter eodem habitu Christus fuit in seipso perfectus, & in alios perfectionem influens.

2. Præterea. Gratia est vita animæ. Sed unius subjecti est una vita. Ergo & gratia una; & sic idem quod prius.

3. Præterea. Sicut caput comparatur ad alia membra, ita alia membra ad caput. Sed non distinguitur in membris Christi gratia per quam perficiuntur in se, à gratia secundum quam sunt membra. Ergo (3) nec in Christo debet distinguere gratia per quam est caput, à gratia singulari ipsius, secundum quam perficitur in se.

4. Sed contra. Sicut per Adam intravit peccatum in mundum, ita per Christum gratia, & justitia, Rom. v. Sed in Adam distinguitur aliud peccatum actuale, quod est singulare ipsius, & originale quod transfudit in posteros. Ergo in Christo debet alia, & alia gratia distinguere.

T Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

Præ-

5. Præterea. Ad diversos actus diversi habitus ordinantur. Sed alius actus est bene operari, & alius influere. Ergo & alius habitus gratiæ; & sic idem quod prius.

QUÆSTIUNCULA III.

1. Ulterius. Videtur quod gratia singularis personæ præcedat gratiam unionis. Quia gratia singularis personæ facit ad congruitatem unionis. Sed anima quæ facit ad congruitatem unionis corporis, prius intelligitur uniri corpori quam ipsa unita ad invicem intelligantur uniri divinæ personæ. Ergo similiter prius etiam secundum intellectum est gratia singularis in natura humana quam gratia unionis.

2. Item. Videtur quod sit prius gratia capitis. Quia prius consideratur aliquid in se perfectum quam alteri perfectionem largiens. Sed gratia singularis est qua in se perfectus est; gratia autem capitis secundum quam perfectionem alteri largitur. Ergo gratia singularis est prior quam gratia capitis.

3. Item. Videtur quod gratia unionis sit prior quam gratia capitis. Quia ex hoc est caput quod iustificat. Sed per fidem incarnationis iustificat, ut supra dictum est. Ergo incarnatio præcedit gratiam capitis.

4. Sed contra. Gratia capitis operata est ante incarnationem; non autem gratia unionis, nec gratia singularis personæ. Ergo gratia capitis est prior illis duabus.

5. Item. Videtur quod gratia unionis sit prior quam gratia singularis. Quia ex hoc quod fuit unigenitus à Patre, fuit plenus gratia & veritate. Sed unigenitus à Patre fuit per gratiam unionis. Ergo gratiam singularis personæ habuit per gratiam unionis, & sic illa est prior.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam quæstionem, quod si gratia unionis dicatur gratia habitualis quodammodo disponens ad unionem; sic eadem est per essentiam gratia unionis, capitis, & singularis illius hominis, solum ratione differens: quia in quantum perficiebat animam Christi ad actus meritorios, dicitur gratia illius singularis hominis: in quantum vero tanta erat huius gratiæ copia ut in alios redundare posset, dicitur gratia capitis; in quantum vero gratiam tam plenam decebat inesse assumptæ naturæ, potest quodammodo dici gratia unionis. Si vero gratia dicatur voluntas Dei gratuita, sic iterum constat quod est una. Aliis autem modis accipiendi gratiam unionis, constat quod per essentiam differt, (1) nisi quatenus intelligitur caput, ut Deus.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis ex hoc quod est unigenitus, habeat plenitudinem capitis, non tamen ipsa unio est illa plenitudo.

Ad secundum dicendum, quod secundum aliam rationem Deus dicitur caput Christi, & Christus viri, ut supra dictum est quæst. 11. art. 1. ad 4. & præterea ipse, secundum quod est homo, est medium, & sapit naturam extremorum, in quantum est Deo similior aliis hominibus per maiorem gratiam quam habet.

Ad tertium dicendum, quod non solum excedit alios homines secundum quod Deus, sed secundum

(1) *Addit Nicolajus* (à gratia capitis) (2) *Al. deest* duo illa peccata. (3) *Al. & utrumque*. (3) *Al. quilibet*. *Porte* sibi met. (5) *Al. ergo. Nicolai neutrum admittit.*

quod plenior gratiam creatam omnibus aliis habet.

SOLUTIO II.

Ad secundam quæstionem patet solutio ex dictis. Et similiter ad duo prima argumenta, quæ procedunt de unitate secundum essentiam.

Ad tertium dicendum, quod quamvis gratia membri habeat diversas operationes, non tamen ex hoc quod est membrum, requiritur aliqua abundantior plenitudo: & ideo non distinguitur gratia membri à gratia singulari.

Ad quartum dicendum, quod peccatum actuale adæ fuit causa originalis in ipso, & in aliis: & iterum (2) duo illa peccata non sunt respectu ejusdem; sed unum est per se naturæ, alterum est per se personæ, ut in II. Lib. dist. xxxi. quæst. 1. art. 1. dictum est. Non sic autem est in proposito: quia neutra gratia est causa alterius; (3) & utraq; respicit personam Christi mediante humana natura: & ideo non oportet quod differant per essentiam.

Ad quintum dicendum, quod secundum illos actus (4) cuilibet meruit, & etiam in alios influxit: quia merendo, pro aliis satisfecit, & aliis gratiam meruit, secundum quod caput nostrum dicitur.

SOLUTIO III.

Ad tertiam quæstionem dicendum, quod istæ tres gratiæ Christo attribuuntur secundum diversas ipsius considerationes. Potest enim considerari in se, vel in comparatione ad alios. Si in se consideratur; sic vel in quantum Deus, & sic attribuitur ei gratia unionis; vel in quantum homo, & sic attribuitur ei gratia singularis. Si autem in comparatione ad alios, sic attribuitur ei gratia capitis. Et quia prius consideratur aliquis in se quam in comparatione ad alios, ideo gratia secundum quam est caput, sequitur alias duas gratias. Et quia omnis gratia, & perfectio humanitatis ex hoc sibi debetur, quia Deo unitus est homo ille in persona; (5) ideo gratia unionis præcedit secundum ordinem naturæ, & intellectus, gratiam singularem, quamvis simul in eodem tempore sint istæ tres gratiæ.

Ad primum ergo dicendum, quod anima complet rationem humanæ naturæ: & ideo præintelligitur unio animæ ad carnem, unioni humanæ naturæ ad Deitatem: quia prius est considerare aliquid in se quam alteri unitum. Sed gratia nihil facit ad rationem humanæ naturæ, quia in quantum huiusmodi assumptibilis est: & ideo non est simile.

Secundum, & tertium patet.

Ad quartum dicendum, quod etiam in antiquis patribus non operabatur gratia capitis, nisi secundum quod præsupponebatur in fide ipsorum gratia unionis, quia per fidem incarnationis iustificabantur.

Quintum patet.

EXPOSITIO TEXTUS.

In sanctis vero quasi solus tactus est. Hoc videtur esse falsum: quia Origenes super Levit. homil. 111. distinguit quinque sensus spirituales, dicens, quod visus spiritualis est, ut videamus Deum; auditus autem, ut audiamus qui loquitur; odoratus, per quem odoramus bonum odorem Christi; gustus, ut

gustemus ejus dulcedinem; tactus, ut palpemus cum Joanne verbum vitæ. Hæc autem omnia sunt in omnibus sanctis. Ergo non solum habent tactum. Dicendum, quod sensus spirituales possunt distinguere per similitudinem ad actus sensuum corporalium; & sic sunt in omnibus sanctis, ut dicit Origenes: vel per similitudinem ad quasdam proprietates sensuum, secundum quod tactus est necessarius, alii autem non; & sic quia in aliis sanctis sunt omnia quæ sunt de necessitate salutis, in Christo autem omnia simpliciter quæ pertinent ad perfectionem gratiæ; ideo in Christo dicuntur omnes sensus esse, in aliis autem solus tactus.

Quibus datus est spiritus ad mensuram. Contra Jac. 1. 5. „Qui dat omnibus affluenter,“ (6) dicit Glossa: „Omnia dat non in mensura: quia dona ejus, non sunt ad mensuram.“ Et dicendum, quod cum mensura dari, potest accipi vel ex largitate dantis; & sic nulli dat cum mensura, quia omnibus dat ex largitate infinita: vel ex capacitate recipientis; & sic dat cuilibet cum mensura, quia nulli dat ultra quam capax sit, vel secundum rationem dati: & sic

Christo non dat cum mensura, quia gratia ejus, quantum ad rationem gratiæ, non est limitata; sed aliis dat cum mensura, ut patet ex dictis.

Non secundum essentiam, sed secundum similitudinem. Contra. Ergo pari ratione Petrus potest dici caput: quia quilibet sanctus est alii similis in gratia. Dicendum, quod sumitur ibi similitudo active, in quantum scilicet Christus sibi alios assimilavit in gratia, ut dictum est; quod alii non convenit.

Ut quantum ad visum hominum, & sui sensus ostensionem Christus profecisse dicatur. Videtur quod hæc non fuit intentio Ambrosii: quia per hoc nihil probaret: (7) nam sic etiam Dei sapientia proficit, secundum quod se magis ostendit. Dicendum, quod quamvis Dei sapientia magis se quam prius ostendit in aliquibus effectibus; tamen ipsa mensura creditur esse equalis: quod non fuit de sapientia Christi, qui videbatur quandoque sapientior quam prius fuisset. Et ideo dicitur duo: *Ad visum hominum, & sensus ostensionem.* Tamen utrum aliquo alio modo profecerit in sapientia, in sequenti distinctione dicitur.

DISTINCTIO XIV.

Si anima Christi habuerit sapientiam parem cum Deo, & si omnia scit quæ Deus.

HIC quæri opus est, cum anima Christi esset sapiens sapientia gratuita, utrum habuerit sapientiam æqualem Deo; sive omnium rerum scientiam habuerit, vel habeat; id est, utrum omnia sciat quæ Deus scit. Quibusdam placet quod (8) nec cum Deo parem habeat scientiam, nec omnia sciat quæ Deus: quia in nullo creatura æquatur Creatori. Cum igitur anima illa creatura sit, in nullo æquatur Creatori: ergo nec in sapientia. Non ergo habet cum Deo æqualem sapientiam, nec scit omnia quæ Deus. Item. Si anima illa æqualem habet cum Deo sapientiam, non ergo Deus in omni bono majorem habet sufficientiam quam ejus creatura. Inducunt etiam auctoritates ad idem probandum. Ait enim Propheta ex persona hominis assumpti, Psalm. cxxxviii. „Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam.“ Quod exponens Cassiodorus, ait: „Veritas humanæ conditionis ostenditur, quia homo assumptus, divinæ substantiæ non potest cœquari in scientia, vel in alio.“ Apostolus etiam, I. Cor. 11. 10. ait: (9) „Nemo novit quæ Dei sunt, nisi Spiritus Dei, qui solus scrutatur omnia, etiam profunda Dei.“ His, aliisque pluribus rationibus, & auctoritatibus nituntur qui animam Christi asserunt nec parem cum Deo habere scientiam, nec omnia scire quæ Deus scit. Quia si omnia scit quæ Deus, scit ergo creare mundum, scit etiam creare seipsam.

Responsio quæstionum, diffinitivam continens sententiam.

Quibus respondentes dicimus, animam Christi per sapientiam gratis datam in Verbo Dei, cui unita est (quod & perfecte intelligit) omnia scire quæ Deus scit; sed non omnia posse quæ potest Deus: nec ita clare ac perspicue omnia capit ut Deus, & ideo non æquatur Creatori suo in scientia, etsi omnia sciat quæ & ipse. Nec est ejus sapientia æqualis sapientiæ Dei: quia illa multo est dignior, digniusque, & perfectius omnia capit quam illius animæ sapientia. Ergo & in scientia majorem habet sufficientiam Deus quam illa anima, quæ dignior est omni creatura. Illud vero Apostoli quod inducunt: „Nemo novit quæ Dei sunt, nisi Spiritus Dei, qui solus scrutatur omnia:“ pro nobis facit. Mox enim ait Apostolus: „Nos autem Spiritum Dei habemus:“ ut per spiritum quem habebat, Dei profunda se scire ostenderet. Sed anima illa præ omnibus Spiritum Dei habuit, cui Spiritus non est datus ad mensuram, ut ait Joannes Evangelista, cap. 111. Dona igitur Spiritus Sancti sine mensura habuit: igitur & sapientiam. Omnia ergo scivit anima illa. (10) Si enim quædam scivit, & quædam non, non sine mensura scientiam habuit. Sed sine mensura scientiam habuit. Scit igitur omnia. Fulgentius etiam in sermone quodam multa inducit, quibus asserit animam illam rerum omnium scientiam habere, urens auctoritatibus Apostolorum dicentis, Colos. 11. 3. „In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi.“ (11) Quod etiam ratione potest probari sic. *Nihil in III. Sent. Tom. III.* (6) *Addit Nicol. super quo.* (7) *Al. sicut etiam.* (8) *Al. nec cum Deo parem habeat scientiam. Nicolai nec parem cum Deo parem &c.* (9) *Vulgatæ.* „ Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim hominum scit quæ sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita & quæ Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spiritus Dei.“ (10) *Nicolai.* Si enim quædam non. (11) *Addit Nicolai.* Vel in Libro responsonum ad Ferrandum respons. 111. ubi ait: „Quod si animæ Christi non ad mensuram Deus dedit Spiritum, necesse est ut nihil minus habeat sapientiæ, vel scientiæ. Spiritus enim ille Spiritus est sapientiæ &c. Ac per hoc non solum ad Christi Divinitatem, sed ad ejus quoque animam illa perfectionis prærogativa pertinet, quam